

Bestyrelsen, Vejle afdeling, 7. november 2023

Årsberetning 2023

Tirsbækkens naturlige udløb i Vejle Fjord den 6. november 2023.

Velkommen til årsmødet 2023 i Danmarks Naturfredningsforening i Vejle Kommune.

DN har på landsplan nu ca. 132.000 medlemmer. I Vejle Kommune havde vi pr. 25.10 i år 2.049 medlemmer, hvilket er 153 flere, end vi havde i oktober 2022, hvor vi var 1.896 medlemmer.

DN Vejle har fortsat en bestyrelse på 9 medlemmer.

I Jelling er der en lokalgruppe på 6 medlemmer. Herudover har bestyrelsen knyttet flere ad hoc medlemmer til løsning af specifikke opgaver.

Vi er aktive medspillere i den offentlige planlægning i forbindelse med en lang række forskellige sagsområder. Vi udarbejder talrige høringssvar, hvoraf nogle medfører ændringer i f. eks. planer og strategier. Overordnet arbejder vi for et bæredygtigt samfund med en rig og mangfoldig natur, et smukt varieret landskab og et sundt miljø.

Vi er naturens øjne og stemme i kommunen. Vi gennemser samtlige planer og tilladelser fra myndighederne. Bliver vi opmærksomme på forhold i kommunen, der er i strid med lovgivningen, for eks. naturbeskyttelsesloven, ofte §3, der omhandler beskyttet natur, og §15,

der omhandler strandbeskyttelseslinjen, anmelder vi disse forhold til de relevante myndigheder.

Hvis vi skønner, at en tilladelse vil betyde en væsentlig forringelse af natur, landskab eller miljø, og hvis vi mener, at en afgørelse strider mod den gældende lovgivning, anker vi sagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet eller Planklagenævnet. I et flertal af sagerne har klagenævnene ind til nu givet os medhold.

Efterfølgende årsberetning er på ingen måde komplet, men giver blot udpluk af noget af det, som vi har beskæftiget os med siden årsmødet i november 2022.

I 2023 har vi påklaget 3 afgørelser til klagenævnene. I januar 2023 påklagede vi sammen med DN Fredericia og vores sekretariat i Masnedøgade en klaptilladelse til klappning af 64.000 m³ havbundsmateriale på klapplassen øst for Trelde Næs. Tilladelsen blev også påklaget af Fredericia Kommune og Vejle Amatørfiskere, men ikke Vejle Kommune.

I maj påklagede vi en landzonetilladelse til en voldsom terrænregulering ved påfyldning af overskudsjord til en lavning i det kuperede terræn ved Hover Kirkevej. Endelig påklagede vi i oktober en tilladelse til udledning af drænvand fra Vinding Kunstgræsbane til Bole Bæk og videre til slutrecipienten Vejle Fjord. Ingen af disse klagesager er afgjort af klagenævnene.

DN Vejle er repræsenteret i Klima-, Natur- & Miljøforum, samt både i bestyrelsen og rådet for Vejle Ådal og Vejle Fjord, og ligeledes i undergruppen Sund Vejle Fjord, samt i Vores Vilde Vejle.

I årsberetningen for 2022 nævnte vi, at der formentlig i 2023 ville blive nedsat et lokalt forankret kystvandråd for Vejle Fjord, der skulle analysere kystvandets væsentligste udfordringer og komme med forslag til et alternativt indsatsprogram, der sikrede målopfyldelse i Vejle Fjord området. Vejle Fjord fik ikke sit kystvandråd. Miljøministeren meddelte i januar, at kun Varde, Viborg, Odense og Ringkøbing-Skjern kommuner skulle oprette kystvandråd og have afsluttet deres arbejde inden 31.12.2023. Vejle Kommune har dog alligevel besluttet at foretage grundige analyser i oplandet til Vejle Å for at bestemme, hvor kilderne til næringsstofbelastningen af Vejle Fjord findes.

Fredninger

Billedet viser udsigten fra det smukke overdrev i Ulbækhusfredningen mod sydøst. I baggrunden anes Træskohage og Trelde Næs.

Ulbækhusfredningen er en af kommunens 16 større fredede områder, der alle er landskabsfredninger, og hvor de største f.eks. fredningen omkring Rørbæk Sø, Hærvejen og Gudenåens Kilder dækker et areal på ca. 2.100 hektar og Nybjerg Mølle fredningen ca. 1000 ha. Andre større fredninger er Tirsbækfredningen samt Randbøl Hede og Rands Fjord, som vi deler med henholdsvis Billund og Fredericia Kommune, og ikke at forglemme fredningerne omkring Højen Bæk, Lerbæk Skov og Grejs Ådal. Herudover er en række mindre lokaliteter berørt af fredningsdeklarationer, og endelig er samtlige kirker i landdistrikterne omgivet af mindre fredninger (de såkaldte Exner fredninger), hvis formål er at sikre indsigt til og udsigt fra kirkerne.

Bestemmelserne for de fredede områder er vidt forskellige, og nogle af fredningerne indgår i Natura 2000 områder.

Vi har siden årsmødet i november 2022 udarbejdet høringssvar til fredningsnævnet i forbindelse med 5 ansøgninger til dispensation af projekter i de fredede områder og herunder deltaget i en besigtigelse.

To sager er afsluttede og der har i begge sager været overensstemmelse mellem DNs anbefalinger til fredningsnævnet og fredningsnævnets afgørelser. Vi anbefaler aldrig en dispensation, hvis det ansøgte projekt er i strid med fredningens overordnede formål, og herudover må dispensationen ikke have negativ påvirkning af udpegningsgrundlaget for et eventuelt Natura 2000 område og ej heller på eventuelle Bilag IV arter, fx flagermus.

Det er kommunens opgave, at føre tilsyn med at fredningsbestemmelserne i de fredede områder overholdes, men tilsynsmyndigheden har ikke pligt til at føre opsøgende tilsyn. Kommunens forpligtigelse til at kræve lovliggørelse indtræder, når kommunen får kendskab til et muligt ulovligt forhold gennem henvendelser, klager eller på anden måde. Derfor er det helt naturligt og også vores pligt at anmelde aktiviteter eller forhold i de fredede områder,

som vi anser for at være i strid med fredningsbestemmelserne, til Vejle Kommune, der er tilsynsmyndighed for de fredede arealer i kommunen. I 2023 har vi anmeldt et par forhold, hvor sagerne endnu ikke er afsluttet, ligesom et par sager fra 2022 afventer en afgørelse.

Fredning af Vejle Ådal fra Slotsbjergvej i øst til Vingsted i vest.

Denne fredning bliver ofte i medier og folkemunde omtalt som fredningen af Vejle Ådal, men det skal pointeres, at fredningsforslaget kun dækker en del af ådalen, et område på 847 ha fra Vingstedcentret i øst til Slotsbjergvej i vest, hvor fredningen er sammenhængende med Nybjerg Mølle fredningen.

Fredningsnævnet traf 8.3.2021 sin endelige afgørelse for fredning af dette område og stadfæstede fredningen, men da erstatningerne til de berørte lodsejere oversteg 500.000 kr., skulle afgørelsen under alle omstændigheder ligeledes behandles af Miljø- og Fødevareklagenævnet. Herudover har klagenævnet den 22.9.2023 meddelt, at de har modtaget 27 klager over fredningsnævnets afgørelse og samtidigt bad DN om eventuelle bemærkninger til klagerne. Disse er fremsendt af vores sekretariat. Hvornår den endelige afgørelse fra klagenævnet kommer ved vi ikke, og klagenævnet har ingen tidsfrister. Sagen blev som bekendt rejst i 2017.

Reelt er fredningen gældende fra det tidspunkt, at fredningsnævnet har godkendt det endelige fredningsforslag og det er sendt til lodsejerne, hvilket var i 2018.

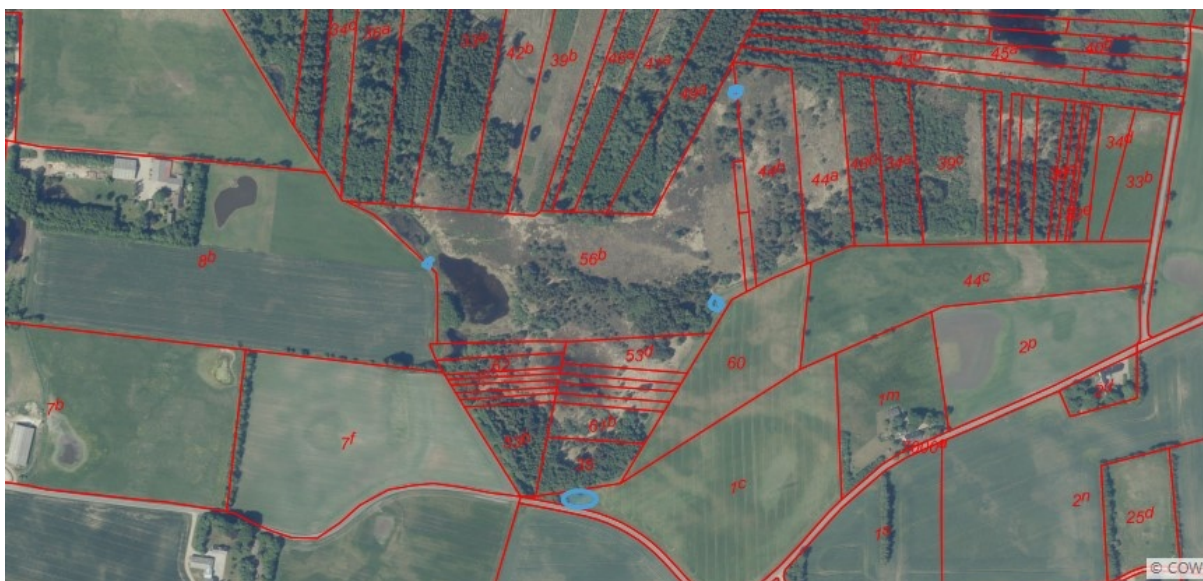
Runkenbjerg indgår i området for forslaget til fredning af Vejle Ådal.

Bjerlev Hede

Også i denne årsberetning skal Bjerlev Hede nævnes. Matriklen har et areal på ca. 6,5 ha, og ejes af Danmarks Naturfond, der har en tilknytning til Danmarks Naturfredningsforening. DN

Vejle har i mange år medvirket til at pleje heden, så der forbliver lysåben natur. På heden vokser mange sjældne planter.

Men ret store nåletræsbevoksninger bredte sig alligevel ind på matriklen, og disse blev ryddet for flere år siden, kort efter naturfonden overtog matriklen.

Naturfondens areal er matr. 56b. De tre små blå cirkler markerer en østlig, vestlig og nordlig låge. Den større blå elipse markerer et muligt parkeringsareal ved Ådalvej/Præstevejen.

Der har efterfølgende været en meget kraftig opvækst af specielt birk på arealet og i flere år har området været afgræsset af et par ponyer og fra foråret 2022 af 4 geder. I 2023 blev antallet af geder forøget til i alt 14 geder, og ponyerne er fjernet. Det har betydet, at birkeopvæksten er kraftigt reduceret, og der på nuværende tidspunkt ikke er behov for mekanisk rydning af birk.

Kraftig birkeopvækst på Bjerlev Hede august 2023.

I september havde vi det årlige møde med Danmarks Naturfond og Vejle kommune. En del problemløsninger blev afklarede, men parkeringsarealet ved Ådalvej/Præstevejen er fortsat en udfordring, som vi forsøger at løse. Efterfølgende er opvæksten langs hedens østlige side og de syd for beliggende mindre matrikler for nylig blevet slået, således at det er let at bevæge sig ned til den østlige låge.

Blomstrende lyng på Bjerlev Hede i august 2023.

Vindmøller og solceller

Vi står fortsat i en biodiversitets- og klimakrise, der begge bliver voldsommere. Den helt nødvendige udbygning af både vindmøller og solcelleparker, herunder placering af solceller på tage, må også foregå i Vejle Kommune.

Der er allerede nu nye planer om udbygning med både vindmøller og solcelleparker flere steder i Vejle Kommune. Disse planer møder ofte initialt lokal folkelig modstand.

På mødet i Klima-, Natur- og Miljøudvalg den 2.10.2023 blev der truffet principbeslutning om at der arbejdes videre med udvælgelse af områder til behandling af vindmølleforslag

1. Vindmøller nord for Vejle By med placeringer tæt ved motorvejene.
2. Vindmøller i Give egnen ned mulighed for lokal energipark med solceller og biogas.
3. Vindmøller nord for Øster Starup med supplerende solceller.

DN Vejle støtter helhjertet den grønne omstilling og herunder mere vindenergi både på land og hav. Vi accepterer, at vindmøller vil præge dele af vores landskab. DN vil ikke gå ind i

lokale sager, hvor vindmøller alene skader udsigten, men der skal altid tages hensyn til naturen og de særlig værdifulde landskaber.

Udbygning af vindmøller og solcelleparker kræver at både stat og kommuner foretager en ordentlig planlægning af placeringen af disse anlæg, og at det sker med borgerinddragelse.

I august 2023 godkendte byrådet forslag til lokalplan 1394 for et solcelleanlæg ved Ringive for et areal på 136 ha. DN Vejle engagerede sig tidligt i dette projekt og besigtigede arealet. Efterfølgende sendte vi i december 2022 udførlige bemærkninger til debatoplægget. Vores bemærkninger er blevet indarbejdet i lokalplanforslaget, som vi har fundet fornuftigt og ikke yderligere kommenteret. Det er altid en fornøjelse, når Vejle Kommune tidligt involverer os i deres projekter.

Sund Vejle Fjord

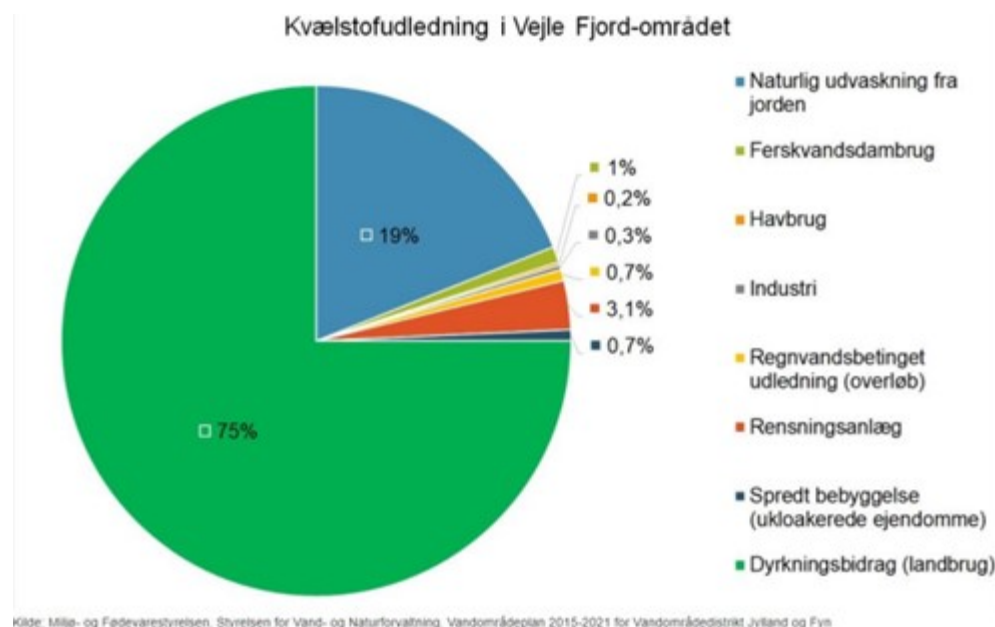

Kysten og fjorden mellem Tirsbæk og Ulbæk i november 2023.

Den økologiske tilstand af Vejle Fjord er ringe. På overfladen ser alt smukt ud, men den største del af fjorden er død, og bunden består af et tykt lag mudder, som er dannet ved at årtiers for store næringsstofbelastning af fjorden har medført vækst af enorme mængder planktonalger, der efterfølgende dør og falder ned på havbunden, rådner og bruger ilt.

I september og oktober ramte det værste iltsvind i 20 år de indre danske farvande og fjorde, herunder Vejle Fjord, hvort kommunens målinger specielt mellem 30.9 og 2.10.2023 viste svært iltsvind i fjorden.

Næringsstofbelastningen, hvoraf langt den største del kommer fra landbrugsarealerne i kommunen, er alt for høj.

Ovennævnte figur viser tydeligt, hvor problemet ligger, og det må end engang konstateres, at næringsbelastningen fra spildevand (rensningsanlæg, regnvandsbetinget udløb i form af overløb og ukloakerede ejendomme) er beskeden, og ikke skyld i fjordens dårlige økologiske tilstand. De regnvandsbetingede overløb har udelukkende betydning for badevandskvaliteten i fjorden.

Projektet ”Sund Vejle Fjord” har foreløbigt løbet i 4 år og undersøger om marine tiltag i form af udlægning af stenrev, dyrkning af blåmuslinger på line og derefter udlægning af disse som muslingebanker samt udplantning af ålegræs kan være med til at forbedre den økologiske tilstand af fjorden.

Syddansk Universitet konkluderede i 2022, at det er muligt at gennemføre naturgenopretningsaktiviteter i yderfjorden, der kan være med til at forbedre naturtilstanden lokalt, men at det ikke er muligt at gennemføre naturgenopretning i inderfjorden grundet de høje næringssaltkoncentrationer. Hvis projektet skal lykkes, kræves der en aflastning med ca. 35 % N, så økosystemtjenesterne også kan komme i spil i inderfjorden.

Iltindholdet i bundvandet i fjorden er af afgørende betydning for bundplanter (herunder ålegræs), bunddyr og bundlevende fisk.

Iltsvindet i september og oktober medførte at bl. a. ålegræs i de indre danske farvande og fjorde døde, og langs mange danske kyster skyllede der ålegræsplanter op på strandbredderne. Dette skete også i Vejle Fjord. På nuværende tidspunkt har Vejle Kommune ikke det fulde overblik over status for de udplantede områder med ålegræs i fjorden.

Ved Tirsbæk Strand kunne der observeres døde krabber og en masse små døde blåmuslinger blev skyllet op på stranden.

På Vejle Kommunes store lineanlæg til dyrkning af blåmuslinger, der efterfølgende høstes og udlægges til nye muslingebanker, døde desværre 50 % af muslingerne i 2023.

Opskyttet ålegræs på stranden mellem Tirsbæk og Ulbækhus

Århus Universitet har flere gange og også i forbindelse med det nylige iltsvind givet klart udtryk for, at det ikke nytter at forsøge at udplante ålegræs før næringsstofbelastningen i de indre danske farvande er væsentligt reduceret.

En uheldig sag ved Hastrup Sø

Hastrup Sø og en lille del af den forurenede mose dækket af et liglagen sydøst for søen.

DN Vejle blev den 9.2.2023 af den lokale sportsfiskerforening gjort opmærksom på at der formentlig over længere tid havde pågået et udslip af gylle eller ensilage i den § 3 beskyttede mose sydøst for Hastrup Sø samt i selve søen. Udslippet havde bredt sig over et større areal, anslået en hektar med mose, ellekrat, rørskov mv. grænsende ned til Hastrup Sø. Sportsfiskerforeningens telefoniske henvendelse til kommunen havde været resultatløs. Afdelingen for Landbrug og Vand havde oplyst, at de havde set på sagen og mente, at det kun var overfladevand, der blev ledt til mosen.

Vi besøgte området senere på dagen og kunne konstatere, at der var en modbydelig stank i området, og en hvid hinde (liglagen – hvide belægninger af svovlbakterier) dækkede et større område af mosen sydøst for Hastrup Sø. Forholdet blev næste dag i en længere skrivelse anmeldt til Landbrug og Vand, Vejle Kommune.

Vejle Kommune har efterfølgende været i kontakt med det store kvægbrug, der ledte safterne ned til mosen og søen. Forholdene burde være i orden nu. Der er etableret en ny ensilageplads på 4.200 m², og ensilagen skal opbevares på de to eksisterende ensilagepladser på hhv. 3.300 m² og 2.400 m² samt på den nye ensilageplads på 4.200 m². Overfladevand fra ensilagepladserne skal ledes til beholder, hvorfra det udsprinkles på omkringliggende udbringningsarealer. Det forudsættes, at udsprinklingsanlægget er dimensioneret, så opsamlingsbeholder og pumpe har kapacitet til at håndtere den ekstra vandmængde fra den nye ensilageplads, således at man undgår udslip til mosen og søen.

Hasselmus

Hasselmusen er en gnaver, og den eneste art i Danmark, der tilhører syvsoverfamilien. Bestanden i Danmark er truet, og Hasselmusen findes nu kun på Midt- og Sydsjælland, på Sydfyn i mindre spredte bestande og måske, i det østlige Jylland, bl.a. i skovene på sydsiden af Vejle Fjord.

I adskillige år har DN Vejle ledt efter Hasselmus. Også i 2023 har vi fortsat eftersøgningen med såkaldte fotofælder, denne gang i Lindet Skov og Andkær Sønderskov. Vi har desværre ikke fundet nogen Hasselmus.

Fotofælde opsættes og klargøres.

I 2024 vil Naturstyrelsen foretage en større undersøgelse af arealer i Jylland mhp. om der findes Hasselmus i dele af Jylland.

Ture

Vi arrangerer i løbet af året et antal ture for vores medlemmer, men ikke- medlemmer er også velkomne.

16. april 2023 forårstur i Brandbjerg Sønderskov

Skælrod i parken ved Brandbjerg Højskole. Snylter her på Vandgran.

2. maj 2023 Aftenvandring i Ulbækhusfredningen

På toppen af Naturstyrelsens imponerende overdrev i Ulbækhusfredningen.

21. maj 2023 Fuglenes sang i Jelling Skov og Grejs Ådal

Grejs Ådal i den tidlige morgen. Her hørte vi Rørspurv.

9. september Bustur til Klelund Plantage og Skjern Enge

Klelund plantage og hede

Spør efter ulv.

Skjern Enge på en vidunderlig sensommerdag.

16. september 2023 Svampetur i Jelling Skov

Af spiselige svampe fandt vi bl.a. pigsvamp og kantarel.

7. oktober 2023 Familiesvampetur i Grund Skov (statsskov beliggende i Hedensted Kommune)

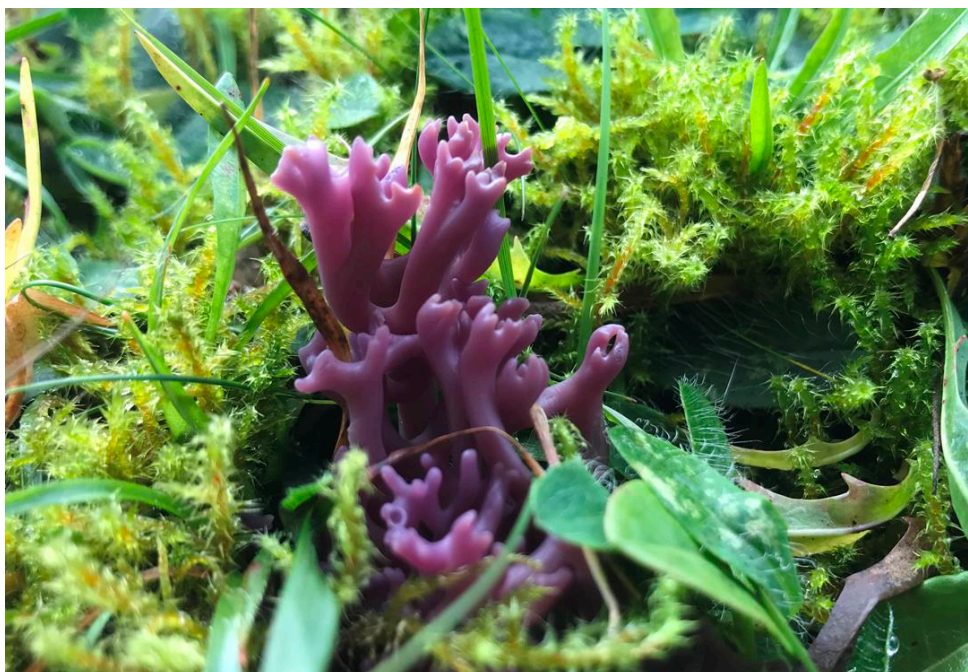
29. oktober 2023 deltog DN Vejle i det landsdækkende arrangement Danmark Holder Vejret for at sende et signal til politikerne om den katastrofale økologiske tilstand af de indre danske farvande og fjorde, der medførte iltsvind, bundvendinger og stort tab af havets dyr og planter. Trods et voldsomt regnvejr deltog ca. 80 børn og voksne i arrangementet. Også et par politikere var mødt op.

Formand for Klima-, Natur- og Miljøudvalget Søren Peschardt på talerstolen.

Nyhedsbreve

DN-Vejle udsender fortsat hver 3. måned et nyhedsbrev, hvor vi fortæller om vores arbejde, ture og arrangementer samt aktuelle historier fra Vejle Kommunes natur. Alle nyhedsbrevene tilbage fra 2013 kan ses på vores hjemmeside på internettet, og herudover sendes de til de af vore medlemmer, hvor vi har en e-mail adresse. I 2023 har vi udsendt nyhedsbreve i januar, februar, april, juli og oktober.

Purpur-kølesvamp på overdrev nord for Vonge den 18.10.2023. Denne svamp er på rødlisten vurderet som truet. Den er blot fundet på 15 andre overdrev i Danmark.

Tak

Og til slut en tak for samarbejdet til resten af bestyrelsen, til de mange dygtige medarbejdere i forvaltningen, til vores politikere, og til alle de journalister, der jævnligt skriver om forhold, der relaterer sig til naturen i Vejle Kommune.

Et par nysgerrige Hasselmus-unger fra Sydfyn, som forhåbentligt nu har vokset sig store og glade.